

בית הדין הארצי לעבודה

בשא 000511/03 ס"ק 12/03		

המבקשים

המשיבה

משיבה פורמלית

מתייצב בהליך

[1] רשות הנמלים

[2] התאחדות התעשיינים בישראל

[3] לשכת המסחר תל אביב ואיגוד לשכות המסחר

הסתדרות העובדים החדשה-האגף לאיגוד מקצועי

מספנות ישראל בע"מ

היועץ המשפטי לממשלה

לפני הנשיא סטיב אדלר, סגנית הנשיא אלישבע ברק-אוסוסקין, השופט יגאל פליטמן,
נציגי העובדים מר שלום חבשוש ומר רן חרמש, נציגי המעבידים מר חיים קמיניץ ומר משה אוו

בשם המבקשת מספר 1: עו"ד נחום פיינברג; עו"ד יעקב מלישקביץ
בשם המבקשת מספר 2: עו"ד יוסף גטניו; עו"ד עופר יוחננוף
בשם המבקשת מספר 3: עו"ד איריס רש
בשם המשיבה: עו"ד דורית טנא-פרציק; עוד חנה שניצר; עו"ד איריס ורדי
בשם המשיבה הפורמלית: עו"ד דוד תדמור
בשם היועץ המשפטי לממשלה: עו"ד נורית אלשטיין; עו"ד קובי אמסלם

החלטה

ביום חמישי, ה- 13.11.2003, פרצה שביתה כללית בנמלי חיפה ואשדוד בעקבות פריקת אוניה ברציף של מספנות ישראל. השביתה נמשכת עד למועד דיון זה. ביום ראשון, ה-16.11.2003, בשעה 12:45, הגישו רשות הנמלים, התאחדות התעשיינים ולשכת המסחר בקשה לחייב את ההסתדרות להפסיק את השביתה. מספנות ישראל צורפה כ"משיבה פורמלית". לאור דחיפות העניין נקבע הדיון לאותו יום בשעה 18:00, ומכיוון שמדובר בעתירה חדשה היא נשמעה לפני המותב שישב בדיון של אותו יום. לאור השעה המאוחרת החלטתנו תהיה תמציתית ונימוקים מלאים יינתנו בפסק הדין הסופי.

לאחר שמיעת טענות הצדדים לרבות נציגים המעורבים בסכסוך וקבלת מסמכים הנו מחליטים כדלקמן:

בין רשות הנמלים, המדינה וההסתדרות קיים סכסוך בעניין החלטת הממשלה לבצע שינויים מבניים בנמלים במטרה לקדם את התחרות בענף. בתקופה שקדמה לדיון שהתקיים ביום 10.10.2003 (סק 000012/13) היו עיצומים בנמלים בעניין כוונתה של הממשלה לבצע שינויים מבניים בנמלים. ביום 1.10.2003 ניתן למספנות ישראל "היתר" למתן שירותי פריקה, טעינה והחסנה בתחום מספנות ישראל" ונטען על ידי נציג ההסתדרות שהדבר נעשה במסגרת מאמצי המדינה להתגונן מול העיצומים של העובדים. ביום 9.10.2003 עברה **הצעת חוק רשות הספנות והנמלים, התשס"ד – 2003** (להלן: **הצעת החוק**) בקריאה ראשונה בכנסת. בעקבות החלטת בית דין זה מיום 10.10.2003 התנהל משא ומתן בין צוות בראשותו של מנכ"ל רשות הנמלים לבין צוות בראשותו של יו"ר האגף לאיגוד מקצועי של ההסתדרות. לדעת כל המשתתפים התקדם המשא ומתן וכנס לנתיב של דיון ענייני בעניין השלכות השינויים המבניים. יצוין, כי מדברי נציגי ההסתדרות עולה, כי העלו בישיבות המשא ומתן את נושא ההיתר שניתן למספנות ישראל והובטח להם, כי ההיתר לא ימומש במהלך המשא ומתן. ביום 13.11.2003 ניתן למספנות ישראל על ידי רב-חובל נמל חיפה מר נפתלי וייס אישור כניסת אונייה לשם פריקת מטען של תפזורת גבס. כתגובה השביתו העובדים את נמלי חיפה ואשדוד. שביתה זו נמשכת כאמור עד עתה.

[2] הנהלת רשות הנמלים ידעה היטב, כי עובדי הנמלים התנגדו לעצם הכנסת אונייה למספנות ישראל. כמו כן היה ברור לכולם, כי הכנסת אונייה בנסיבות הללו תפגע קשות במשא ומתן המתנהל בין הצדדים. יתרה מזו, מתן אישור להכניס את האונייה נוגד את תכלית החלטת בית הדין מיום 10.10.2003. שם נאמר, בין היתר:

"ב. ממשלת ישראל תקפיא את כל ההליכים בנוגע להצעת חוק רשות הספנות והנמלים, התשס"ד – 2003, ותפעל ככל הנדרש כדי שלא יעשה לקידום הצעת חוק זו או הליכי חקיקה אחרים, הקשורים או כרוכים בהחלטת הממשלה מיום 15.9.2003, בדבר השינוי המבני בנמלי היס.
ג. הצדדים ינהלו משא ומתן ענייני, בתום-לב ומרצון טוב, במכלול הסוגיות, מושא הסכסוך, לרבות גיבוש מסגרת ההסכם, הכל בכוונה להגיע לפתרון הסכסוך בדרכי שלום".

בעת ניהול משא ומתן בנושא רגיש הנוגע לשינויים מרחיקי לכת ביחסי העבודה בנמלים אין מקום לעשות פעולה חד-צדדית המהווה פרובוקציה כנגד עובדי הנמל. פעולה כזו היא בבחינת ניהול משא ומתן שלא בתום לב.

[3] יצוין, כי בטיעונים לפנינו לא העלה אף אחד מבעלי הדין טענה לגבי סמכות בית דין זה. על כן, מקובלות עלינו טענות עו"ד פיינברג באשר לסמכות בית הדין ובמקרה מיוחד זה, כאשר סכסוך זה קשור לסכסוכים אחרים המתבררים לפני בית דין זה וצדדים לעתירה הם מספר ארגוני מעסיקים, אין מקום להעביר את הסכסוך לבית הדין האזורי.

[4] אשר לטענות בא כוח מספנות ישראל בע"מ, אכן ניתן היתר למספנות בתחילת אוקטובר 2003, ואין להקל ראש בזכותה לפעול על פיו ובחשיבות פתיחת הענף לתחרות. עם זאת יש ליתן את הדעת גם לחששות עובדי הנמלים לביטחונם התעסוקתי, שכן כ- 80% מעובדי מספנות ישראל אינם מאורגנים.

בשיקולינו לקחנו בחשבון את העובדה שמספנות ישראל בע"מ חיכתה כשמונה שנים לקבלת ההיתר להפעיל את הרציף לצורך פריקה וטעינה וכן את העובדה שלרשות הנמלים נתון שיקול דעת באשר למתן כל אישור כניסה לנמל. ועוד, הנהלת מספנות ישראל ידעה, או היתה חייבת לדעת, כי

ההיתר להפעיל נמל ניתן לה במהלך סכסוך עבודה קיבוצי בין ההסתדרות/עובדי הנמל לבין רשות הנמלים/המדינה וייתכן שיישומו יהיה קשור בהתפתחויות של אותו סכסוך. עלינו לאזן את השיקולים השונים ובם חשיבות קידום המשא ומתן המתנהל בין רשות הנמלים לבין ההסתדרות, ביצוע החלטתנו מיום 10.10.2003 בתום לב ומנגד את זכותה של מספנות ישראל בע"מ. לאחר שמיעת טענות הצדדים הגענו למסקנה כי האיזון הנכון בנסיבות המקרה הוא להקפיא את כניסת האוניות לתקופה קצרה כדי לאפשר לצדדים לסיים את המשא ומתן המתנהל ביניהם. בשיקולינו אנו נותנים משקל כבד לחשיבות מניעת הנזק הרב ששביתה בנמלים גורמת למשק. נזק זה בא לידי ביטוי בדבריו של מר עודד טירה, נשיא התאחדות התעשיינים, זאת במיוחד לאור מצבו הנוכחי של המשק. עם כל ההבנה לחששם וזעמם של עובדי הנמלים אשר צפו בכניסת האונייה לרציף מספנות ישראל, לא היתה הצדקה לשביתה בת ארבעה ימים. אין כל פרופורציה בין הנזק והפגיעה שניגרמו לעובדים על ידי הכנסת האונייה לבין הנזק שנגרם למשק בגין השביתה. מחד – אנו נותנים צו זמני נגד השביתה ומאידך – אנו מתנים את הצו בתנאים אשר נכונים והוגנים בנסיבות המקרה. זהו האיזון הנכון לדעתנו.

[5] לאור כל האמור לעיל, אנו מחליטים כדלקמן :

[א] הסתדרות העובדים הכללית החדשה תקפיא את הליכי השביתה בם נקטה. כל עובדי רשות הנמלים יחזרו לעבודה תקינה, סדירה ומלאה החל מהיום, 17.11.2003, בשעה 06:00. ההסתדרות תודיע על החלטה זו לעובדי רשות הנמלים. עובדי הנמלים יעשו מאמץ מיוחד על מנת להתגבר על הפיגורים בפריקת האוניות העוגנות בנמלים.

[ב] ממשלת ישראל תקפיא את כל ההליכים בנוגע להצעת חוק רשות הספנות והנמלים, התשס"ד – 2003, ותפעל ככל הנדרש כדי שלא יעשה לקידום הצעת חוק זו או הליכי חקיקה אחרים הקשורים להחלטת הממשלה מיום 15.9.2003 בדבר השינוי המבני בנמלי הים.

[ג] באופן זמני לא תיתן רשות הנמלים אישורים להכנסת אוניות לרציף של מספנות ישראל, וזאת עד ליום 2.12.2003.

[ד] המדינה, רשות הנמלים וההסתדרות יחזרו לשולחן המשא ומתן וינהלו משא ומתן ענייני, בתום לב ומרצון טוב, במכלול הסוגיות מושא הסכסוך, לרבות גיבוש מסגרת הסכם, תוך כוונה להגיע לפתרון הסכסוך בדרכי שלום. ככל שהצדדים לא יגיעו להסכם אנו ממליצים כי הצדדים יפנו במשותף למגשר כדי שיסייע בידם.

[ה] הצדדים יתייצבו לפני נשיא בית הדין הארצי ביום 1.12.2003 בשעה 14:00 על מנת לדווח על התקדמות המשא ומתן ביניהם.

השופט יגאל פליטמן

לצערי אין בידי לקבל את דעת חברי למתן צו האוסר פריקת אוניות במספנות ישראל בע"מ, ולהלן יפורטו טעמי לכך, על פי התשתית העובדתית הלכאורית שהוצגה בפנינו:

1. השביתה בגינה ניתן הצו הזמני, מיום 10.10.03 – עניינה היה אופן הפרטת רשות הנמלים והשינויים המיבניים הכרוכים בכך. בקשר לאותו סכסוך, נתן בית הדין תחילה צו זמני לפיו **"במהלך שלושת השבועות הבאים יקפואו הצדדים את כל הפעולות בהם נקטו עד כה"**. למותר לציין, כי אותם שלושה שבועות חלפו זה מכבר, אלא שהצדדים הסכימו ביניהם על הארכת תקופה ההקפאה. לא יהא זה למותר לציין, כי אין אותו סכסוך, בגינו ניתן הצו האמור, נוגע לסכסוך שלפנינו, שעניינו – פריקת אוניה במספנות ישראל בע"מ, וחשש עובדי רשות הנמלים מגזילת מטה לחמם על ידי נמל מתחרה.
2. מלכתחילה, מאז 01.10.03, ידעו כל הצדדים על ההיתר שניתן למספנות ישראל בע"מ בהתאם לחוק רשות הנמלים, התשכ"א – 1961, לפרוק אוניות בנמלה. אלא, שהם דחקו עניין זה לקרן זווית ולא דנו מראש באשר יקרה אם ימומש אותו היתר על ידי מספנות ישראל בע"מ. למעשה עולה מן האמור, כי מדובר בעצימת עיניים של כל הצדדים, למעט מספנות ישראל בע"מ, לסכסוך שכתובתו הייתה על הקיר זה מכבר וניתן היה לחזות בעליל שיפרוץ, מבלי שהצדדים יקדמו את פתרונו. כאן המקום להזכיר, כי על מנת לקבל את היתר פריקת האוניות במספנות ישראל בע"מ, היה על אותה חברה פרטית לשלם טבין ותקילין לרשות הנמלים. בנוסף לכך אין לשכוח, שבמספנות ישראל בע"מ עובדים כ – חמש מאות איש, כאשר מאה ועשרה מהם הינם חברי ההסתדרות הכללית החדשה, ומטבע הדברים, חופש עיסוקם אף הוא עניין שראוי להילקח בחשבון.
3. מובן מאליו, כי זכותה של מספנות ישראל בע"מ ליישם את ההיתר שניתן לה – דהיינו לפרוק מטען אוניות בנמלה. מובן מאליו שחובת רשות הנמלים הינה, לדאוג כי ינתנו לה אישורי התפעול המתאימים, כל עוד היא פועלת בהתאם לדין.
4. השבתת הנמלים, שפרצה ביום חמישי ה – 13.11.03, סיבתה לא היתה כאמור סכסוך הפרטת הרשות, אשר לגביו קודם המשא ומתן, אלא סיבתה היתה – פריקת האוניה "שלי" באותו היום במספנות ישראל בע"מ, כנמל מתחרה. לפיכך, בגין עילה זו, של פריקת האוניה במספנות ישראל בע"מ, היה על ההסתדרות להכריז על שביתה כדין, ולהמתין את תקופת הצינון הנדרשת, בטרם ינקט כל צעד ארגוני כנגד רשות הנמלים. חרף זאת, הושבתו לאלתר נמלי חיפה ואשדוד ונגרם נזק המשתק למעשה את המשק, ועוד בתקופה כה קשה מבחינה כלכלית לכל.
5. עד כאן לעניין השביתה. אולם, ללא כל קשר לשאלת חוקיות השביתה ומתן צו כנגדה, לא נהיר לי, כיצד צד המבקש צו מניעה יוצא בסופו של יום עם החלטה של צו מניעה, כנגד עצמו. במילים אחרות, לא נהיר לי כיצד נותנים חברי צו מניעה, ואפילו זמני, כנגד רשות הנמלים,

מבקשת צו המניעה, מבלי שההסתדרות מצידה הגישה בקשת צד לסכסוך קיבוצי, ומסווים את צו המניעה שניתן למעשה על ידם בהתניה כאילו מדובר באיזון ראוי, של הצו האוסר את השביתה למרות שאין כל קשר בין הדברים. ולא בסתם צו מניעה מדובר. אלא צו, המורה לרשות הנמלים לפגוע למעשה, ובניגוד לדין, בזכותו של צד ג' תם הלב (מספנות ישראל בע"מ) לממש את היתר הפעלת הנמל שניתן לה. ראוי להעיר לעניין זה, כי מפי נציג מספנות ישראל בע"מ למדנו, שבימים הקרובים צפויות אוניות נוספות לעגון בנמל לפריקת מטענן.

6. בנסיבות האמורות, ברור, כי הסכסוך האמיתי במקרה שלפנינו הינו בין רשות הנמלים להסתדרות הכללית החדשה. סכסוך זה, ראוי לו להתברר בבית הדין האזורי, באשר אין מדובר בסכסוך בין ארגון עובדים לארגון מעבידים, אף כי ארגוני המעבידים רשאים לטעון לגופו של אותו הסכסוך בהתדיינות בבית הדין האזורי; אלא מדובר בסכסוך קיבוצי בין מעביד לארגון עובדים.

7. סיכומו של דבר – לו דעתי הייתה נשמעת, לא היה ניתן צו החורג ממסגרת ההתדיינות שבין הצדדים והמורה לרשות הנמלים, שלא להכניס אוניות לרציף מספנות ישראל בע"מ, ואפילו לא לתקופה מוגבלת בת שבועיים ימים. מאידך, היה ניתן צו מניעה זמני, האוסר לאלתר קיום שביתה ברשות הנמלים והשתתפות בה, כמבוקש בבקשה לסעד זמני שבפנינו, וזאת עד למתן החלטה אחרת בבית הדין האזורי, אליו היה מועבר התיק להמשך ההתדיינות, באשר שם הוא היה צריך להידון מלכתחילה.

סוף דבר – הוחלט בהתאם לדעת הרוב, כנגד דעתו החולקת של השופט פליטמן.

ניתנה היום כ"ב חשוון התשס"ד (17 נובמבר, 2003) בשעה 03:00 והודעה לצדדים ולבאי כחם.

הנשיא סטיב אדלר, סגנית הנשיא אלישבע ברק-אוסוסקין, השופט יגאל פליטמן

נציגי עובדים: מר רן חרמש, מר שלום חבשוש

נציגי מעבידים: מר חיים קמיניץ, מר משה אורן